

**Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksestä
laiksi ammatinvalinnanohjauksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunta on lähettänyt 15 päivänä syyskuuta 1992 työasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 157 laiksi ammatinvalinnanohjauksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

Asian johdosta valiokunnassa ovat olleet kuultavina ylitarkastaja Antti Tapaninen työministeriöstä, apulaisylilääkäri Heikki Hurri Invalidisäätiöstä, toimitusjohtaja Erkki Eskelinen Kuntoutussäätiöstä, johtava ammatinvalintapsykologi Ulla Malin Reumasäätiöstä, kuntoutusjohtaja Markku Österholm Invalidiliitosta, toimistopäällikkö Ilpo Viikkumaa Kansaneläkelaitoksesta sekä ammatinvalintapsykologi Liisa Toivanen Kuopion työvoimatoimistosta.

Hallituksen esityksen mukaan ammatinvalinnanohjausta hoitavalla viranomaisella on mahdollisuus tarvittaessa osoittaa vajaakuntoinen ohjattava työministeriön määräämän laitoksen tutkittavaksi ja ohjattavaksi. Laitokselle voidaan myöntää kysymyksessä olevasta toiminnasta aiheutuvien menojen korvauksena valtionapua valtioneuvoston erikseen vahvistamien perusteiden mukaan. Esityksen tarkoituksena on muuttaa kustannusten korvaaminen siten, ettei laitoksille suoriteta enää valtionapua, vaan työvoimaviranomaiset ostavat palvelut muun muassa asianomaisilta laitoksilta ostopalveluina.

Esitys liittyy valtion vuoden 1993 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1993 alusta.

Valiokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vajaakuntoisten ammatinvalinnanohjauksen palvelut eivät lainmuutoksen johdosta heikenny.

Nykyisten säädösten mukaan valtionapua nauttivia erityisohjauslaitoksia on kolme: Invalidisäätiö ja Kuntoutussäätiö Helsingissä sekä Reumasäätiö Heinolassa. Tarkoituksena on, että työvoimaviranomaiset ostavat palvelut kuntoutustutkimuksia tekevästä laitoksesta tai

erikoislääkäreiltä. Hallituksen esityksen ja saadun selvityksen mukaan ostopalveluihin siirtymisestä syntyisi säästöä noin 3,4 miljoonaa markkaa, jolloin käytössä olevalla määrärahalta voidaan palveluja ostamalla hankkia nykyistä suurempi määrä kuntoutus- ja muita tutkimuksia. Erityisohjauslaitoksien lisäksi maassamme toimii tällä hetkellä 13 työkliniikkaa, jotka ovat etupäässä yksityisten järjestöjen ylläpitämiä. Työkliniikoilta on saatavissa vastaavanlaisia palveluja kuin erityisohjauslaitokset tarjoavat. Vuonna 1991 lähetettiin työkliniikkatutkimuksiin 267 asiakasta ja erityisohjauslaitoksiin 204 asiakasta.

Kansaneläkelaitoksella on merkittävä osa ammatillisen kuntoutuksen toteutuksessa. Kun kolme edellä mainittua erityisohjauslaitosta, joita Kansaneläkelaitos on kuntoutuksessa sovitun työnjaon mukaan käyttänyt tarvittaessa ammatinvalinnanohjauksen vaikeimmissa tapauksissa, siirtyy ostopalvelujärjestelmään, palvelujen tason säilyttäminen edellyttää, että Kansaneläkelaitoksen kuntoutusasiakkaat saavat tarvitsemansa ammatinvalinnanohjauksen vähintään yhtä laajasti ja pätevästi kuin tähänkin asti. Uuden kuntoutuslainsäädännön mukainen paikallisen tason asiakaspalveluyhteistyö edellyttää Kansaneläkelaitokselta ja työvoimaviranomaisilta kiinteää yhteistoimintaa.

Valiokunnan käsityksen mukaan lainmuutos merkitsee siirtymistä nykyistä kokonaisvaltaisempaan palvelujärjestelmään. Olennaista on, että palvelut pyritään antamaan mahdollisimman lähellä palvelun tarvitsijaa. Valiokunta korostaa myös hoidon jatkuvuuden tärkeyttä. Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon porrastuksen muutos parantaa osaltaan mahdollisuuksia joustavaan ja tarkoituksenmukaiseen palveluun ja työnjakoon.

Erityistä huomiota on valiokunnan mielestä kuitenkin kiinnitettävä sellaisten erityisryhmien kuin sokeiden ja kuurojen palvelujen kohdalla siihen, että näiden ryhmien pienuudesta huoli-

matta erityistaitoja vaativaa ammatinvalinnan-
ohjausta on saatavissa.

Valiokunta korostaa myös, että ostopalve-
luun siirtyminen ei saa turhaan lisätä asioiden
käsittelyvaiheita ja byrokratiaa.

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1992

Edellä esitetyn perusteella valiokunta kun-
nioittaen ehdottaa,

*että lakiehdotus hyväksyttäisiin muut-
tamattomana.*

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa
ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Lindroos, jä-
senet Häkämies, Komi, Laitinen, P. Leppänen,

Mäkipää, Nikula, Rimmi, J. Roos, Taina, Taka-
la, Viljamaa ja Viljanen sekä varajäsenet Hiltu-
nen, Kalli, Vanhanen ja Westerlund.

Vastalause

Hallitus esittää heikennettäväksi ammatin-
valinnanohjauksesta annetun lain säännöksiä,
jotka koskevat vajaakuntoisten ammatinvalin-
nanohjaukseen liittyvää tutkimusta ja ohjausta.

Esitys tulee heikentämään erityisesti Invalidi-
säätiön, Kuntoutussäätiön sekä Reumasäätiön
asiantuntijalaitosten palvelujen käyttöä. Hallitus

ei esitä lisäresursseja työvoimahallintoon, mikä
johtaa käsityksemme mukaan asiakkaan aseman
heikentymiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1992

Pekka Leppänen
Marja-Leena Viljamaa
Reijo Lindroos

Eila Rimmi
Paavo Nikula

Reijo Laitinen
Lea Mäkipää
Jukka Roos